

За отбрана на северната част на България с поверения [на] мен отряд към началото на военните действия вземах следующите мерки и разположения. Северната част на България разделих на пет участъци: 1. Бреговски: 2. Кулски: 3. Белоградчишки: 4. Берковски и 5. участъка на крепостта [Видин]. Бреговският участък имаше 515 солдатски щика, 400 опълченски и 312 валунтерске: Кулският — 327 солдатски щика, 800 опълченски и 312 валунтерске; Белоградчишкият — 360 войнишки щика, 800 опълченски и 400 доброволчески: Берковският — 220 войнишки и 1000 опълченски: крепостният — 2020 войнишки щика и 2500 опълченски, 208 артилериста при 5 осад- ни, двадесет и шест полеви оръдия и 5 скорострелки, 73 пионери и 60 кавалериста. Главният резерв на отряда, разположен в четириъгълника Бела Лагошевец-Владиченци и Шипот на тесни квартали и състоят от три дружини — петротен състав, от които едната рота запасна, а другите четири от опълчение. В същия четириъгълник разположен беше и Летучият отряд, състоящ се от 4 запасни роти, 6 четирифунтови оръдия и един жандармски ескадрон в състав 104 коня.

Бой в Белоградчик. В 12 часа по обяд неприятелят с един баталион редовна войска, един опълчение, три горски топа и половин ескадрон минали са границата при Кадъ-Боаз и след като сблъскали постове ни оттам и с. Салаш, атакували нашите в Белоградчишката крепост. Защитниците за няма [на] артилерия трябвало да допуснат неприятеля най-нахално да настъпват и това се е продължавало само на разстояние действителен оръжеен вистрел, след което неприятелят приел друг поря- док, понеже е настъпвал в сомкнати части. После десетина удачни залпове и излизането от крепостта [на] левия фланг в щикове неприятелят се е хвърлил в бягство и двата техни баталиона са се пръснали като просо. Нашите юнаци са ги преследвали на цели (8) осем километра, като са ги разстроили окончателно: тук убити: един подполковник и друг един капитан, взето 80 души пленени. Имах случай да уловя тук около крепостта двама сръбски кавалериста, последните са били сами при началника на сръбските войски под Белоградчик, някой си подполковник Пао Путник и те са чули как последният се е оплаквал на един кавалерийски, дошъл при него сръбски офицер. Той е казал: „Булгари ме гръдно развалише" и въобще казал, че едва ли ще мога да съставя от отряда си поне две роти, всички други са убити и пленени. Въобще много са фактовете, които потвърждават действителното ужасно поражение на сърбите: такова едно поражение е станало от една шепа наши войници и благодарение на толкова разпоредителност, личната храброст и отвага на началника [на] отряда на Белоградчишкия участък поручика [Стефан Станев] Чолакова, тоя последният е вселил ужас не само в редовете на неприятелските войници, но [и] между техните офицери. Голяма е ползата и на естествено укрепената позиция Белоградчик, а също [и от] своевременното хвърляне на щикове [на] нашите, които произвели главната [...] в неприятелските редове и ги заставило да викат „бягайте, браќа, бугарска сила велика".

Обстановката после действията на отряда [на] 4-тият ноемврий се измени съвършено, което ме накара да бъда по възможност пасивен и да начена съсредоточение- то на силите в крепостта...

...15 ноемврий

Предвид настъплението на капитана Тодорова и от констатираното уменшение [на] неприятелските войски, за да дам руку на Летучия отряд предприех на сутрешния ден на ранина една вилазка, за което направих следующите разпореждания: отряд от две запасни роти и две роти доброволци под командата на най-храбрия от гарнизона офицер, подпоручика от Пионерната дружина [Ангел Н.] Тодорова, сутринта рано да излезе от вратата на „Страшен бряг" и като отиде в тила на неприятелската паралел, да развали самата паралел и направи на една от неприятелските батареи. Войската от всичката крепостна ограда трябваше да вика в това време „урра", а гор- нисти и барабаншики да играят атака: тия от участъците, които не атакуват, да се обстрелват с артилерийски огън.

Атаката беше забележително стремителна: след като минуваха първата паралел, взеха резервните ложементи и отидоха далеч напред, тук проклет куршум сполучи нашия юнак подпоручик Тодоров и така успешно спечеленото дело трябваше да се остави. Поручик [Иван Иванов] Златанов беше при мен и от нямане точни известия за подпоручика Тодорова пратих и Страшимировата сотня да въдвори реда и приеме отстъплението, което свърши с голям успех и спокойствие: благодарение на него дължи се правилното отстъпление.

След като взехме 25 души пленници, унищожихме много техни патрони и пушки, развалихме част от траншеята им и се върнахме победители, а сърбите цял ден не можаха да дойдат на себе си: но за това имаме най-чувствителните загуби, от деня [на] откритието [на] военните действия нямали сме такива. Подпоручик Тодоров, гордостта на българската армия, сразен от душманина.

16-ий ноември

Денят 16-ий ноемврий се измина със същата перестрелка, както и предния ден: неприятелската артилерия особено жестоко бомбардира цял ден града, ние отговаряхме рядко, което повече сърдеше неприятеля.

Релация за отбраната на сев,България от А.Узунов 1885г.

Написано от ivailo

Петък, 17 Декември 2010 04:18

В 6 часа вечерта всичко млъкна, след което наченахме разставянieto на страже- вите постове. Къде 8 часа отидох да обходя болницата, а оттам крепостта и в 10 1/2 часа бях на бастиона № IV, когато чух един неприятелски оръжеен вистрел, който ме накара да ида в централната телеграфна станция (комендантско управление), понеже може[ше] да се е получило някое донесение от стражовите постове, а аз отсъствам цели 2 и половина часа. По пътя чух още два вистрела, а на вратата в телеграфната станция — един добър залп, след което бяха дадени нужните заповеди. Обстоятелството на делото, това нощно нападение стана така: в 10 часа, когато патрулт проверявал аванпостната цеп при Кулския път, забелязал, че двама сръбски офицера на коне доближили се твърде наблизко към стражевите постове, като се разглеждали нагоре-надолу, а след тяхното заминуване не се минало и десет минути, като се чуват три оръжейни един след друг вистрели, след което на минутата последвал силен залп от неприятелската паралел по нашата стражева цеп. След тоя залп се начена обич[ай]ната неприятелска единична стрелба, при което се забелязваше от светканието на пушките им, че цяла огнена линия настъпва напред. Забележително [е], че нашите войници дълго време са съхранявали присъствието на духа, нито един не гръмва (стражевите постове не отстъпили) и само тогава, когато офицерите скомандуват „пальба"...само тогава начеват да стрелят. Атаката продължава се около 3/4 часа, след което начена отново, но посилено да се вълнува огнената линия назад — отстъпление. Полузадуманата от сърбите нощна атака не ще да критикувам, понеже самото й начало предвещаваше края. В тая същата нощ бяха дошли от Калафат с телеграмата за примирието от началник-щаба на армията [Иван] Хаджиенов аташето на нашия в Букурещ агент Владигеров и трима румънци, които бяха очевидци на сръбската нощна атака и в продължение на 3/4 часа усетиха това, което сами могат разказа, а [не] някой друг.

Летучий отряд. Капитан Тодоров е пристигнал на 16-ий в с. Лагошеви, гдето го е сварило примирието. Възползувай от това свободно време, заповядва да си направят землянки, в които сега се поместяват войниците.

17-ий ноемврий

Къде 4 часа после обяд генерал Лешанин ме уведоми с писмо за примирието, на което му отговорих, а след това се съгласихме да събираме мъртви. Възползувай от свободното време на примирието, пристъпвам към наводняване [на] неприятелските траншеи, но студът побърка на резултатите от тия, които щеше се получат, ако не беше замръзнало.

Релация за отбраната на сев,България от А.Узунов 1885г.

Написано от ivailo

Петък, 17 Декември 2010 04:18

Във всичкото време на боя нашата артилерия е действувала несравнено много по-добре от сръбската, а някои от оръдията, особено 24-фунтовите дълги за тяхната удачна стрелба, гарнизонът ги е кръстил с название „Св[ети] Никола и св[ети] Илия" и с особено благоволение и уважение се отнасят българи, турци, власи, па и самите сърби, кога говорят за тях.

Пушечният огън. Желателно е да се обърне сериозно внимание на стрелбата по команда „залпове". Ужасно беше впечатлението, което правеха нашите от крепостта залпове: самите плен[е]ни сърби изповядваха това: „Ний си пуцаме тако, по един, а вий пуцате с плахони."... Въобще единичната стрелба при днешното оръжие трябва да отстъпи във всичко на залповете по команда.

Запазванието на Видинската крепост, постоянното нейно охранително положение е твърде нужно: въпроси, които при първа възможност ще се старая обстоятелствено да изложя.

*Началник на Северния отряд капитан [Атанас Маринов] Узунов
{loadposition user28}*